

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W KATOWICACH

**BEZROBOTNI POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA
ZAREJESTROWANI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM**

analiza statystyczna

2005 – 31.10.2012 r.

Katowice – grudzień 2012

Spis treści

Wstęp	3
1 Zmiany w poziomie bezrobocia i ich terytorialne zróżnicowanie.	5
2 Płynność bezrobocia w grupie wiekowej 50+	8
3 Struktura bezrobocia rejestrowanego	15
4 Aktywność zawodowa osób 50+ w województwie śląskim.....	19
Podsumowanie	21

Wstęp

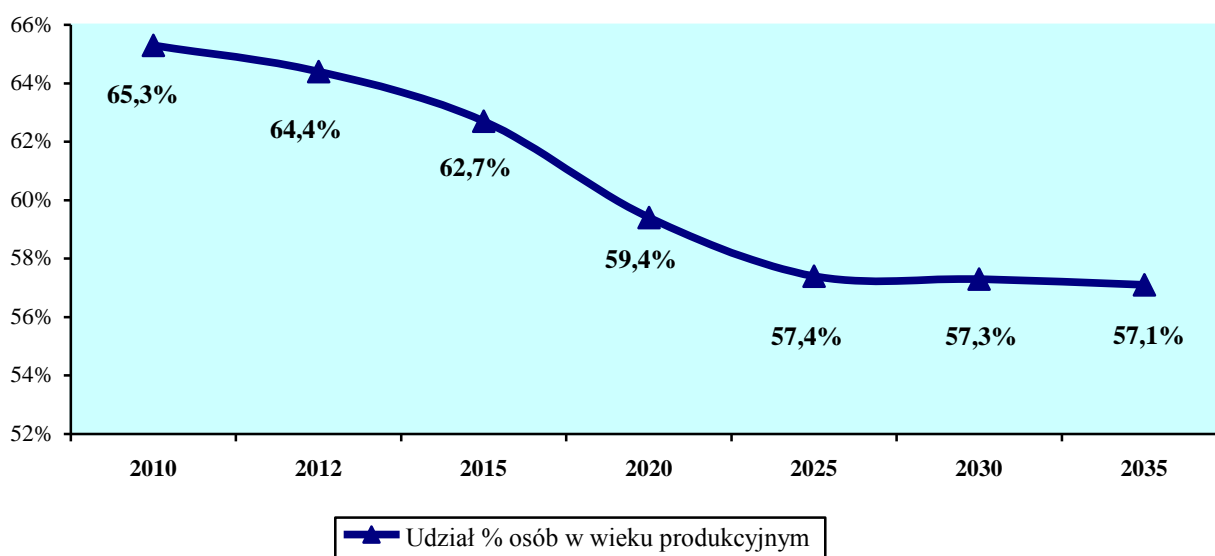
Nazwą „pokolenie 50+” określamy osoby, które ukończyły pięćdziesiąt lat i nie osiągnęły jeszcze ustawowego wieku emerytalnego. W końcu 2011 roku w województwie śląskim pokolenie to liczyło 870 930 osób, co stanowiło 29,2% ogółu ludności w wieku produkcyjnym zamieszkałej na terenie województwa.¹ W populacji osób w wieku 50+, które nie osiągnęły ustawowego wieku emerytalnego przeważają mężczyźni. Ich liczba w końcu 2011 roku wynosiła 493,1 tys. (mężczyźni wieku od 50 do 64 lat). Ponadto w Śląskim mieszkało 377,8 tys. kobiet w wieku od 50 do 59 lat².

Analizując strukturę według płci ludności regionu z przedziału wiekowego od 50 do 65 lat, możemy zaobserwować nadreprezentację kobiet. W województwie śląskim liczba kobiet w wieku od 50 do 65 roku w końcu 2011 roku wynosiła 543,1 tysięcy, a mężczyzn w tej samej grupie wiekowej było 493,1 tys.

Zmiany demograficzne w Polsce polegające na rosnącej liczbie osób starszych i niskim wskaźniku dzietności powodują zmniejszenie liczby osób w wieku produkcyjnym.

Szacuje się, że w województwie śląskim między rokiem 2010 a 2035 liczba osób w wieku produkcyjnym spadnie o około 559 tys. Tym bardziej konieczna jest aktywizacja zawodowa osób powyżej 50 roku życia.

Udział osób w wieku produkcyjnym (18-59/64) wśród ogółu mieszkańców województwa śląskiego w latach 2010-2035 - prognoza

W prognozie demograficznej na lata 2010 -2035 w województwie śląskim przewiduje się ubytek ludności o prawie 23,1% przy stałej przewadze liczby zgonów nad liczbą urodzeń. Podobnie jak w całym kraju wystąpią niekorzystne tendencje tj.

¹ Źródło: Bank Danych Lokalnych

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.display?p_id=806595&p_token=0.4881507198300411#

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.display?p_id=806595&p_token=0.2386370676452011

² W Polsce obecnie powszechny wiek emerytalny wynosi 60 lat dla kobiet oraz 65 lat dla mężczyzn. Z dniem 1 stycznia 2013r. nastąpi stopniowe wydłużanie wieku emerytalnego do 67 lat zarówno dla kobiet jak i mężczyzn – Ustawa z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

- spadek zasobów pracy i ich postępujące starzenie,
- spadek udziału procentowego osób czynnych zawodowo z 65,3% do 57,1%,
- zmniejszenie liczby ludności w tzw. mobilnym wieku produkcyjnym (18-44 lata) przy jednoczesnym zwiększeniu liczby osób w wieku niemobilnym (45-59/64 lata).

Prognozowane zmiany w liczbie ludności w województwie śląskim

<i>Lata stan 31 grudnia</i>	<i>Ludność ogółem</i>	<i>Ludność w wieku produkcyjnym 18 - 59/64 lat</i>	
		<i>osoby</i>	<i>% wśród ogółu</i>
2010	4 611 968	3 010 407	65,3%
2011	4 597 124	2 983 865	64,9%
2012	4 581 801	2 952 934	64,4%
2015	4 534 566	2 841 670	62,7%
2020	4 447 055	2 639 794	59,4%
2025	4 338 230	2 490 911	57,4%
2030	4 202 145	2 406 732	57,3%
2035	4 052 211	2 313 470	57,1%

Bezrobotni w wieku 50+ uznani zostali ustawowo za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zgodnie z zapisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy za bezrobotnego powyżej 50 roku życia uznaje się osobę, która w dniu zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy ukończyła co najmniej 50 rok życia. Osoby te znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy – w bliskiej perspektywie mogą nabyć uprawnienia emerytalne, a ze względu na wiek mają problemy ze znalezieniem czy zmianą pracy.

Dane gromadzone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy pozwalają na wieloaspektową analizę bezrobocia. Dane dotyczące bezrobotnych powyżej 50 roku życia gromadzone są w ramach statystyki publicznej od 2005 r. i to one będą podstawą niniejszego opracowania. Celem analizy jest rozpoznanie sytuacji osób powyżej 50 roku życia na śląskim rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem poziomu i struktury bezrobocia według płci oraz wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy.

1 Zmiany w poziomie bezrobocia i ich terytorialne zróżnicowanie

Jak napisano powyżej, dane o bezrobotnych powyżej 50 roku życia (kwalifikujących się do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy) pozyskiwane są od 2005 roku. Analizując dane statystyczne w okresie ostatnich lat, w którym za okres bazowy przyjmujemy styczeń 2005 roku, można stwierdzić, że w naszym województwie do końca 2008 roku odnotowano redukcję stanu bezrobocia rejestrowanego osób z grupy powyżej 50 roku życia. Każdorazowo w obserwowanym okresie na przełomie roku notowany był przyrost liczby zaewidencjonowanych, ale generalnie było to spowodowane sezonowością zjawiska bezrobocia. W latach 2009 -2011 następował systematyczny wzrost liczebności osób bezrobotnych z grupy 50+ . Dynamika wzrostu liczby zarejestrowanych tej kategorii malała. I tak, w latach 2009 – 2010 liczba osób opisywanej zbiorowości wzrosła z 37,6 tys. w grudniu 2009 roku do 41,5 tys. w grudniu 2010 roku. Jak z tego wynika, wzrost wyniósł w ujęciu rocznym 10,5% (+ 3 937 osób).

W kolejnych latach sprawozdawczych dynamika wzrostu była nieco niższa. W ujęciu rocznym w grudniu 2011 roku nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych o 6,3% (+2 628). W opisywanym okresie śląskie bezrobocie rosło, na cały krajowy rynek pracy miał wpływ ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia, stan na koniec miesiąca

miesiąc / rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
styczeń	51 593	48 532	47 421	40 958	32 060	40 025	43 981	47 072
luty	51 727	49 184	47 359	39 862	33 170	40 862	44 600	48 004
marzec	51 566	49 600	46 671	38 224	33 969	41 143	44 901	47 849
kwiecień	50 725	49 218	45 421	36 199	34 000	40 210	44 237	47 431
maj	49 956	48 552	44 391	34 485	33 328	39 445	43 145	46 938
czerwiec	49 228	47 907	43 447	32 932	32 971	38 490	42 049	46 722
lipiec	48 694	47 342	42 474	31 234	33 103	37 861	41 760	46 245
sierpień	47 982	47 026	41 728	30 232	33 350	37 516	41 365	46 064
wrzesień	47 337	46 714	40 950	28 849	33 499	37 564	41 153	46 298
październik	46 864	46 220	40 084	28 082	34 350	38 441	41 446	46 646
listopad	46 693	46 257	39 978	28 746	35 740	39 158	42 520	
grudzień	47 098	46 692	40 516	29 926	37 589	41 526	44 154	

Ważnym aspektem jest procentowy udział osób powyżej 50 roku życia wśród ogółu bezrobotnych. Od 2005 roku do połowy 2008 roku w naszym województwie notowano systematyczny wzrost udziału procentowego tej grupy wśród ogółu bezrobotnych. W drugiej połowie 2008 roku i w I kwartale 2009 roku następował nieznaczny spadek udziału osób 50+. Jednak na przestrzeni trzech ostatnich lat udział w tej grupie osób wahał się od 21,6% w lutym i marcu 2010 roku do 24,1% w październiku bieżącego roku.

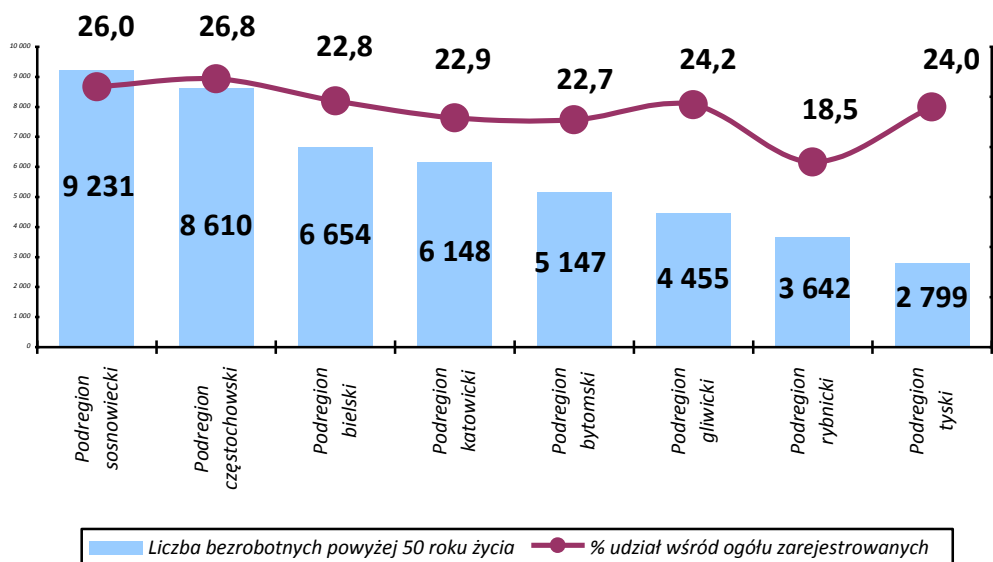
**Udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia wśród ogółu bezrobotnych.
Stan na koniec miesiąca**

miesiąc / rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
styczeń	16,2%	16,8%	20,3%	24,0%	23,2%	21,9%	22,4%	23,4%
luty	16,2%	17,0%	20,6%	24,2%	22,4%	21,6%	22,1%	23,3%
marzec	16,4%	17,3%	21,1%	24,6%	22,0%	21,6%	22,3%	23,4%
kwiecień	16,5%	17,6%	21,7%	24,8%	22,2%	21,9%	22,8%	23,8%
maj	16,7%	18,1%	22,3%	25,2%	22,1%	22,2%	23,2%	24,2%
czerwiec	16,6%	18,5%	22,9%	25,3%	22,2%	22,3%	23,6%	24,8%
lipiec	16,5%	18,7%	23,1%	25,0%	22,0%	22,3%	23,7%	24,7%
sierpień	16,5%	18,8%	23,2%	24,7%	22,0%	22,2%	23,5%	24,5%
wrzesień	16,4%	19,1%	23,4%	24,4%	21,8%	21,9%	23,3%	24,1%
październik	16,6%	19,6%	23,8%	24,3%	21,8%	22,2%	23,4%	24,1%
listopad	16,7%	19,9%	24,0%	24,2%	22,0%	22,5%	23,4%	
grudzień	16,7%	20,3%	24,4%	24,4%	22,3%	22,9%	23,7%	

Według stanu na koniec października 2012 r. w województwie śląskim zarejestrowanych było 46,6 tys. osób powyżej 50 roku życia, co stanowiło 24,1% wszystkich bezrobotnych. W porównaniu do sytuacji w październiku roku ubiegłego odnotowano wzrost liczby o 5,2 tys. osób, a udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł o 0,7 punktu procentowego.

Dla populacji 50+ charakterystyczne jest także zróżnicowanie przestrzenne w podregionach i powiatach województwa śląskiego. Liczba osób z tej grupy wiekowej zamyka się w przedziale od 2,8 tys. w podregionie tyskim do 9,2 tys. w podregionie sosnowieckim. Analizując dane z trzech ostatnich lat sytuacja w podregionach nie zmieniła się. W 2010 r. w podregionie sosnowieckim również odnotowano najwyższą liczbę osób po 50 roku życia, na koniec października ich liczba wynosiła 8,3 tys. osób a w podregionie tyskim ich liczba była najniższa (2,3 tys.).

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według podregionów. Stan na 31.10.2012 r.

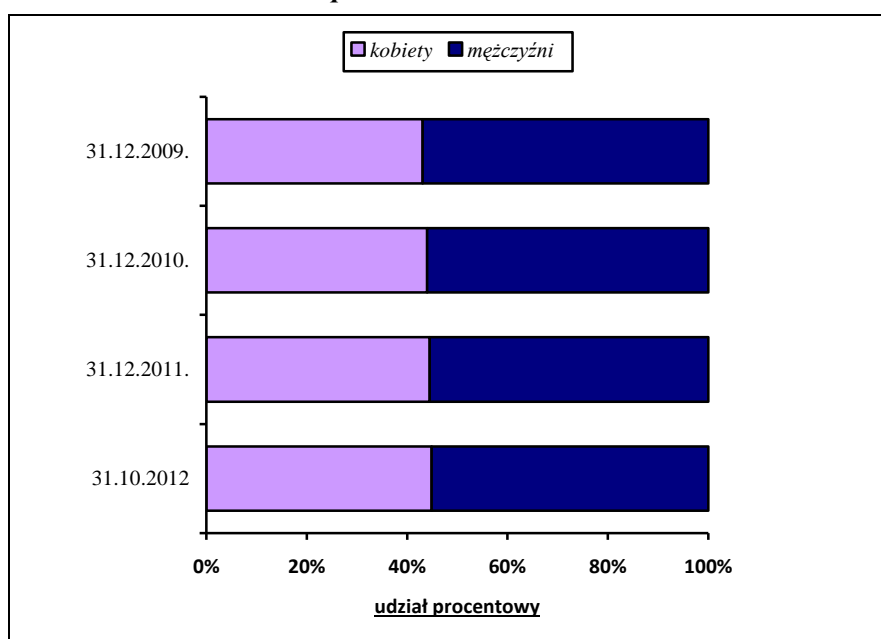
W końcu października br. najwyższą liczbę osób z grupy 50+ odnotowano w dużych miastach województwa śląskiego, o dużym natężeniu ludności: w Częstochowie ich liczba wynosiła 4,7 tys., w Sosnowcu ponad 3 tys., oraz w Bytomiu 2,6 tys. osób. Inaczej ukształtowany był udział tych osób w ogólnej liczbie bezrobotnych. Najwyższy był również w Częstochowie (31,9%), nieco niższy udział odnotowano w Bielsku-Białej (29,8%), gdzie liczba bezrobotnych mieszkańców po 50 roku życia przekroczyła 1,9 tys. Problem bezrobocia osób powyżej 50 roku życia najmniej widoczny był w podregionie rybnickim, gdzie odnotowano najniższy udział osób tej kategorii wśród ogółu: w Jastrzębiu Zdroju (13,5%) oraz w powiecie wodzisławskim (17%).

Jak wynika z analiz udział kobiet w ogólnym bezrobociu jest wyższy niż udział mężczyzn. Dotyczy to również większości grup i kategorii bezrobotnych, w których przeważającą część stanowią kobiety. Wynika to głównie z ról społecznych płci oraz stereotypów, które prowadzą do mniejszej aktywności zawodowej kobiet. Na koniec października 2012 roku udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w województwie śląskim wyniósł 56,2%. Sytuacja jest jednak odwrotna gdy analizujemy kategorie wiekową 50+.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia to jedna z niewielu kategorii zarejestrowanych, gdzie notujemy nadreprezentację mężczyzn. Ich procentowy udział waha się na przestrzeni lat od 55,8% w końcu października 2009 r. do 55,1% w końcu października 2012 roku. W Śląskiem na koniec października 2012 roku odnotowano 25,7 tys. mężczyzn i 20,9 tys. kobiet w wieku 50+. Kobiety stanowią 44,9% omawianej grupy.

Większa liczba zarejestrowanych mężczyzn wynika z ustawowo wyższego wieku emerytalnego, co implikuje liczebną przewagę mężczyzn wśród osób w wieku przedemerytalnym (dane zostały podane na wstępie). Udział płci w bezrobociu obrazuje poniższy wykres.

Udział płci w bezrobociu osób powyżej 50 lat –stan na koniec roku lat ubiegłych i koniec października 2012 r.

2 Płynność bezrobocia w grupie wiekowej 50+

Istotną rolę odgrywa ruch bezrobotnych, który należy rozumieć jako relację między rejestrującymi się i opuszczającymi rejestry powiatowych urzędów pracy.

„Napływ” do bezrobocia przedstawia liczbę bezrobotnych, którzy w danym okresie sprawozdawczym (np. miesiącu, roku) zostali zarejestrowani w urzędach pracy. W liczbie tej uwzględniane są osoby rejestrujące się po raz pierwszy bądź po raz kolejny. W grupie bezrobotnych noworejestrujących się możemy wyróżnić osoby napływające z zatrudnienia stałego, po udziale w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu oraz osoby napływające do bezrobocia z bierności zawodowej.

„Odpływ” z bezrobocia jest to liczba osób, które w danym okresie sprawozdawczym (np. miesiącu, roku) zostały z różnych powodów wyłączone z ewidencji bezrobotnych. „Odpływ” może być związany z podjęciem pracy: stałej lub w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz z przejściem do bierności zawodowej. Może też być spowodowany nie potwierdzeniem gotowości do pracy, dobrowolną rezygnacją ze statusu bezrobotnego, podjęciem nauki, ukończeniem wieku produkcyjnego, nabyciem praw emerytalnych i innymi przyczynami.

Wymienione powyżej procesy niewątpliwie mają wpływ na wielkość poziomu bezrobocia, także w odniesieniu do opisywanej grupy.

W analizowanym okresie, z roku na rok rosła liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy w województwie śląskim (od 32,4 tys. w 2005 r. do ponad 40,4 tys. na przestrzeni pierwszych 10 miesięcy 2012 r.). Bez względu na rok sprawozdawczy, wśród napływających do bezrobocia zdecydowanie dominowały osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział sukcesywnie wzrastał do 2008 r., w którym osiągnął poziom 87,7% (w 2005 r. ich udział wynosił 81,6%). W okresie 2009 do 2011 udział osób 50+ powracających na listy bezrobotnych nieco malał, na koniec października 2012 r. wyniósł 81,3%.

W latach 2005 do 2008 malała liczba osób 50+ rejestrujących się po raz pierwszy, jednak w 2009 r. liczba najstarszych bezrobotnych rejestrujących się po raz pierwszy wyraźnie wzrosła (w stosunku do roku 2008 o 59%). Rośnie także udział rejestrujących się po raz pierwszy w ogólnej liczbie „napływających do bezrobocia” – z 12,3% w grudniu 2008 r. osiągnął poziom 18,7% na koniec października 2012 r. W analizowanym okresie wielkość „napływu” bezrobotnych powyżej 50 roku życia osiągnęła apogeum w 2010 r., kiedy to zarejestrowało się 52 204 osób opisywanej kategorii. W ostatnich dwóch latach obserwujemy spadek osób w wieku 50+ rejestrujących się jako bezrobotne.

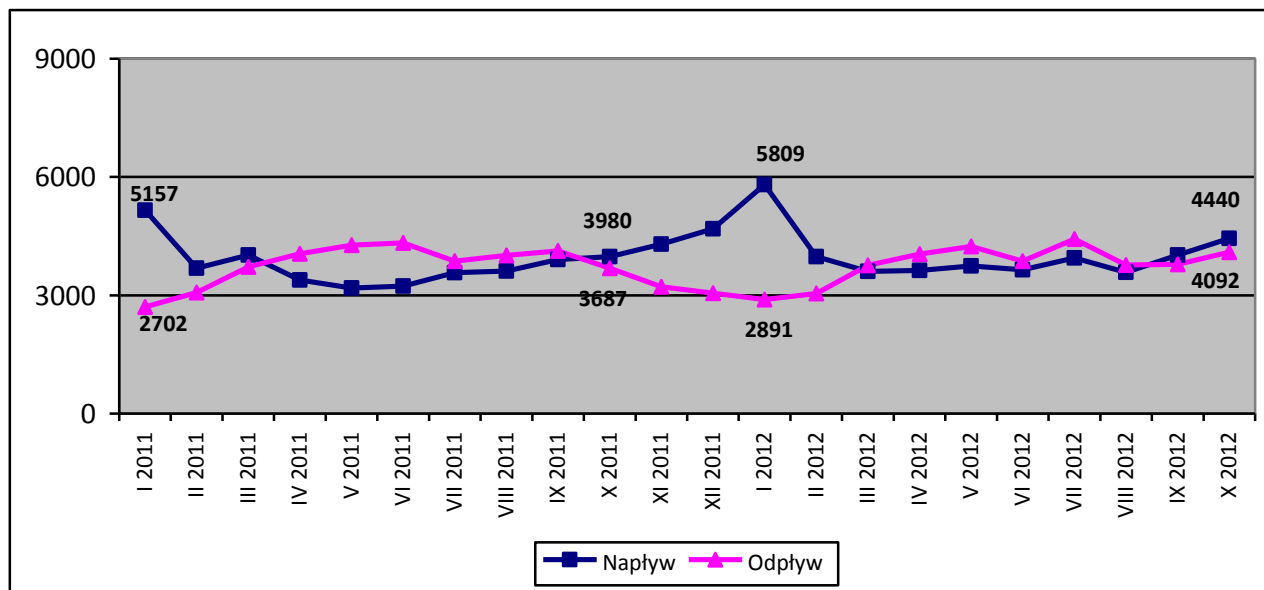
W latach 2005-2008 sukcesywnie powiększała się liczba bezrobotnych z grupy 50+, wyłączonych z rejestrów śląskich powiatowych urzędów pracy. W roku 2009 nastąpił spadek o 13,4%, a w 2010 r. znowu wzrost o 16,4%.

Analizując napływy i odpływy bezrobotnych w województwie obserwujemy, że w latach 2006 - 2008 więcej było osób po 50 roku życia, które były wyłączone z ewidencji, a mniej osób przybywających na listy bezrobotnych, co w rezultacie powodowało redukcję liczby zarejestrowanych. W 2008 r. różnica między wyrejestrowującymi się a wpisanymi do ewidencji bezrobotnych była najwyższa i wyniosła 10,6 tys. osób. Jednak sytuacja ta uległa

zmianie i od 2009 r. do końca października br. obserwujemy w tej populacji znacznie mniej osób wyrejestrowywanych. Oznacza to powrót do sytuacji obserwowanej w 2005 roku.

Napływ i odpływ osób bezrobotnych 50+ z rejestrów powiatowych urzędów pracy w 2011 i 2012 r.

Bez względu na rok sprawozdawczy najczęściej przyczyną wyłączeń było niepotwierdzenie gotowości do podjęcia pracy oraz podjęcie pracy. W związku z likwidacją w 2008 roku tzw. wcześniejszych emerytur, rośnie udział osób, które zostały wyrejestrowane z tytułu nabycia uprawnień do pobierania świadczenia przedemerytalnego.

Główne przyczyny odpływu bezrobotnych z grupy 50+ w latach 2005-2012. Dane w %								
Wyszczególnienie	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	I-X 2012 r.
Wyłączeni z ewidencji ("odpływ")	100% N 29 151	100% N=34 342	100% N=41 939	100% N=47 890	100% N=41 456	100% N=48 267	100% N=44 109	100% N=37 919
<i>z tego ważniejsze przyczyny odpływu z bezrobocia:</i>								
Podjęcie pracy	35,4%	34,4%	31,8%	26,0%	26,4%	28,7%	31,9%	31,6%
Niepotwierdzenie gotowości do pracy	40,3%	37,6%	35,6%	38,3%	35,5%	30,5%	31,7%	29,7%
Nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego	0,9%	2,9%	3,6%	3,5%	4,4%	5,8%	6,6%	8,7%
dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	2,9%	2,8%	3,6%	7,1%	4,8%	3,8%	4,7%	4,8%
Rozpoczęcie pracy społecznie użytecznej	X	2,2%	3,4%	3,8%	5,2%	4,4%	3,8%	4,5%
Nabycie praw emerytalnych lub rentowych	5,8%	4,7%	3,6%	3,0%	2,3%	2,4%	3,8%	3,6%
Rozpoczęcie szkolenia	4,5%	3,9%	6,2%	5,8%	7,1%	7,6%	2,4%	3,3%
Rozpoczęcie stażu	brak danych*	brak danych	brak danych	brak danych	2,0%	5,3%	2,2%	3,3%

Najwyższe natężenie wyłączeń z tytułu rozpoczęcia zatrudnienia obserwujemy w latach 2006 do 2007, w których odnotowano wzrastającą liczbę osób powyżej 50 roku życia, które traciły status bezrobotnego z powodu podjęcia pracy.

W późniejszych dwóch latach obserwujemy spadek liczby wyłączeń z tytułu rozpoczęcia zatrudnienia, a w 2010 roku ponowny wzrost (w stosunku do 2009 r. wzrost o 26,5%). W roku 2011 liczba wyrejestrowanych z powodu podjęcia pracy była w tej populacji niższa o 4,2 tys. osób, ale można się spodziewać, że w roku bieżącym znowu będzie wyższa (od stycznia do października br. odnotowano 11,9 tys. wyłączeń z tytułu rozpoczęcia zatrudnienia).

Równocześnie od 2006 do 2010 roku sukcesywnie rosła liczba bezrobotnych z grupy 50+, którzy podejmowali zatrudnienie subsydiowane³. O ile w 2006 roku wśród ogółu wyłączonych z tytułu podjęcia zatrudnienia 11,3% rozpoczęło pracę subsydiowaną, to w 2010r. odsetek ten był o blisko 10 pkt. proc. wyższy (21%). Jednak na przestrzeni dwóch ostatnich lat sytuacja zmieniła się diametralnie.

Obniżenie środków Funduszu Pracy bardzo ograniczyło propozycje urzędów pracy dotyczące zatrudnienia subsydiowanego. Łącznie w 2011 roku subsydiowaną aktywizacją zawodową objęto 1,4 tys. bezrobotnych 50+ (w odniesieniu do 2010 roku liczba ta zmalała o 52%). Od stycznia do października br. bezrobotnych, którzy podjęli pracę subsydiowaną było 1,3 tys. Jak z tego wynika, w tym roku spośród bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat tylko co dziesiąty rozpoczyna zatrudnienie subsydiowane (najczęściej są to roboty publiczne, rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rozpoczęcie prac interwencyjnych). Dla porównania w 2010 roku co czwarty bezrobotny po 50 roku życia zatrudniany był na stanowiskach subsydiowanych.

Najmniej liczebną grupą spośród wszystkich bezrobotnych były osoby powyżej 50 roku życia, którzy zostali wyłączeni z tytułu podjęcia działalności gospodarczej. Do 2010 roku rosła liczba w tej grupie bezrobotnych podejmujących samozatrudnienie.

Wyłączenia bezrobotnych z tytułu podjęcia działalności gospodarczej. Lata 2005-2012.

Wyszczególnienie	Lata								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 I-X	
								Osoby	%
Bezrobotni wyrejestrowani z tytułu rozpoczęcia działalności gospodarczej ogółem	2 077	3 388	4 541	4 698	6 624	7 896	2 574	2 545	100%
w tym:									
- bezrobotni w wieku poniżej 25 lat	436	667	905	774	1 126	1 421	400	443	17,4%
- bezrobotni w wieku od 25 lat do 50 lat	1 525	2 482	3 358	3 621	5 053	5 883	1 942	1 910	75,0%
- bezrobotni powyżej 50 roku życia	116	239	278	303	445	592	232	192	7,5%

³ Zatrudnianie subsydiowane jest formą pomocy finansowej dla pracodawcy/organizatora zakładającą redukcję kosztów ponoszonych przez niego na zatrudnianie pracowników. Jednocześnie umożliwia zdobycie zatrudnienia grupom o gorszej pozycji na rynku pracy. Organizator robót lub pracodawca zatrudniający osobę w ramach prac interwencyjnych, otrzymuje przez określony okres zwrot części kosztów (wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne, wyposażenie nowego stanowiska pracy).

Dotacje na podjęcie działalności gospodarczej największą popularność zyskały w latach 2006-2010. Ich liczba w tych latach wzrosła ponad dwukrotnie. Dynamikę wzrostu obserwujemy także poprzez rosnący udział osób 50+, które podjęły działalność gospodarczą w całym rynku pracy subsydionowanej. Z poziomu 8,3 % w 2005 roku samozatrudnienie osób 50+ uzyskało poziom 20,5% w roku 2010, natomiast w 2011 r. obserwujemy spadek wyłączeń z tytułu podjęcia działalności gospodarczej do 16,6% oraz do 14,6% w roku bieżącym.

Płynność bezrobocia w grupie osób powyżej 50 roku życia. Lata 2005-2012.

Wyszczególnienie	Bezrobotni powyżej 50 roku życia							
	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	I-X 2012 r.
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych - napływ	32 390	33 936	35 763	37 300	49 119	52 204	46 737	40 411
z tego:								
<i>po raz pierwszy</i>	5 974	5 877	5 061	4 570	7 267	7 557	7 327	7 550
<i>po raz kolejny (od 1990 r.)</i>	26 416	28 059	30 702	32 730	41 852	44 647	39 410	32 861
<i>w tym:</i>								
- <i>po pracach interwencyjnych</i>	118	134	154	122	121	117	131	80
- <i>po robotach publicznych</i>	319	344	412	491	594	842	601	170
- <i>po stażu</i>	brak danych*	brak danych	brak danych	brak danych	695	2 272	1 432	428
- <i>po odbyciu przygotowania zawodowego w miejscu pracy</i>	389	572	954	1 139	627	11	28	0
- <i>po szkoleniu</i>	1396	1388	2 641	2 830	3 246	3 640	1 024	859
- <i>po pracach społecznie użytecznych</i>	x	679	1 232	1 604	1 820	1 776	1 689	618
Liczba wyłączonych z ewidencji ("odpływ")	29 151	34 342	41 939	47 890	41 456	48 267	44 109	37 919
<i>w tym z tytułu:</i>								
- <i>podjęcia pracy</i>	10 307	11 816	13 333	12 456	10 943	13 846	14 089	11 976
<i>w tym:</i>								
- <i>pracy niesubsydiowanej</i>	8 906	10 483	11 580	10 551	8 798	10 955	12 694	10 664
- <i>pracy subsydiowanej</i>	1401	1 333	1 753	1905	2 145	2 891	1 395	1 312
z tego:								
- <i>prac interwencyjnych</i>	431	464	425	380	363	388	271	277
- <i>robót publicznych</i>	631	436	700	769	946	1 368	518	566
- <i>podjęcia działalności gospodarczej</i>	116	239	278	303	445	592	232	192
- <i>podjęcie pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego</i>	25	51	188	290	302	507	318	235
- <i>inne</i>	198	143	162	163	89	36	56	42
<i>rozpoczęcia szkolenia</i>	1 309	1 339	2 614	2 777	2 939	3 679	1 045	1 253
<i>rozpoczęcia stażu</i>	brak danych*	brak danych	brak danych	brak danych	837	2 549	987	1 260
<i>rozpoczęcie przygotowania zawodowego w miejscu pracy/przygotowania zawodowego dorosłych</i>	451	676	1 010	1 363	91	14	18	2
<i>rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej</i>	X	766	1 433	1 800	2 145	2 125	1 697	1 721

Wyszczególnienie	Bezrobotni powyżej 50 roku życia							
	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	I-X 2012 r.
rozpoczęcia realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub podpisania kontraktu socjalnego	brak danych*	brak danych	brak danych	brak danych	12	50	49	55
odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub uczestnictwa w aktywnych programach rynku pracy	brak danych*	brak danych	brak danych	brak danych	1 467	2 130	1 770	669
niepotwierdzenia gotowości do pracy	11 751	12 899	14 923	18 324	14 723	14 701	13 976	11 277
dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	847	964	1 529	3 390	1 998	1 830	2 060	1 811
podjęcia dalszej nauki	0	1	0	0	0	1	1	0
ukończenia 60/65 lat	296	488	597	664	570	617	836	901
nabycia praw emerytalnych lub rentowych	1 704	1 597	1 516	1 460	958	1 152	1 668	1 353
nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego	266	984	1 493	1 659	1 839	2 818	2 931	3 292
innych	2 220	2 812	3 491	3 997	2 934	2 755	2 982	2 349

Płynność bezrobocia w grupie osób powyżej 50 roku życia. Lata 2005-2012. Dane w %

Wyszczególnienie	Bezrobotni powyżej 50 roku życia							
	2005r.	2006 r.	2007r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r. I-X
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych - napływ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
z tego:								
po raz pierwszy	18,4%	17,3%	14,2%	12,3%	14,8%	14,5%	15,7%	18,7%
po raz kolejny (od 1990 r.)	81,6%	82,7%	85,8%	87,7%	85,2%	85,5%	84,3%	81,3%
w tym:								
- po pracach interwencyjnych	0,4%	0,5%	0,5%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
- po robotach publicznych	1,2%	1,2%	1,3%	1,5%	1,4%	1,9%	1,5%	0,7%
- po stażu	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	1,7%	5,1%	3,6%	1,7%
po odbyciu przygotowania zawodowego w miejscu pracy	1,5%	2,0%	3,1%	3,5%	1,5%	0,02%	0,1%	0
- po szkoleniu	5,3%	4,9%	8,6%	8,6%	7,8%	8,2%	2,6%	3,2%
- po pracach społecznie użytecznych	x	2,4%	4,0%	4,9%	4,3%	4,0%	4,3%	2,2%
Liczba wyłączonych z ewidencji ("odpływ"); 100% stanowią wielkości zawarte w wierszach pisanych kursywą	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
w tym z tytułu:								
- podjęcia pracy	35,4%	34,4%	31,8%	26,0%	26,4%	28,7	31,9%	31,6%
w tym:								
- pracy niesubsydiowanej (% ogółu podjęć pracy)	86,4%	88,7%	86,9%	84,7%	80,4%	79,1%	90,1%	89,01%
- pracy subsydiowanej (% ogółu podjęć pracy)	13,6%	11,3%	13,1%	15,3%	19,6%	21,0%	9,9%	10,6%

Wyszczególnienie	Bezrobotni powyżej 50 roku życia							
	2005r.	2006 r.	2007r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r. I-X
z tego:								
prac interwencyjnych	30,8%	34,8%	24,2%	19,9%	16,9%	13,4%	19,4%	21,1%
robót publicznych	45,0%	32,7%	39,9%	40,4%	44,1%	47,3%	37,1%	43,1%
podjęcia działalności gospodarczej	8,3%	17,9%	15,9%	15,9%	20,7%	20,5%	16,6%	14,6%
podjęcie pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	1,8%	3,8%	10,7%	15,2%	14,1%	17,5%	22,8%	17,9%
inne	14,1%	10,7%	9,2%	8,6%	4,1%	1,2%	4,0%	3,2%
<i>rozpoczęcia szkolenia</i>	<i>4,5%</i>	<i>3,9%</i>	<i>6,2%</i>	<i>5,8%</i>	<i>7,1%</i>	<i>7,6%</i>	<i>2,4%</i>	<i>3,3%</i>
<i>rozpoczęcia stażu</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>2,0%</i>	<i>5,3%</i>	<i>2,2%</i>	<i>3,3%</i>
<i>rozpoczęcie przygotowania zawodowego w miejscu pracy/przygotowania zawodowego dorosłych</i>	<i>1,5%</i>	<i>2,0%</i>	<i>2,4%</i>	<i>2,8%</i>	<i>0,2%</i>	<i>0,03%</i>	<i>0,04%</i>	<i>0,005%</i>
<i>rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej</i>	<i>0</i>	<i>2,2%</i>	<i>3,4%</i>	<i>3,8%</i>	<i>5,2%</i>	<i>4,4%</i>	<i>3,8%</i>	<i>4,5%</i>
<i>rozpoczęcia realizacji indywidualnego programu</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0,1%</i>	<i>0,1%</i>	<i>0,15%</i>
<i>odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub uczestnictwa w aktywnych programach rynku pracy</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>3,5%</i>	<i>4,4%</i>	<i>4,0%</i>	<i>1,8%</i>
<i>niepotwierdzenia gotowości do pracy</i>	<i>40,3%</i>	<i>37,6%</i>	<i>35,6%</i>	<i>38,3%</i>	<i>35,5%</i>	<i>30,5%</i>	<i>31,7%</i>	<i>29,7%</i>
<i>dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego</i>	<i>2,9%</i>	<i>2,8%</i>	<i>3,6%</i>	<i>7,1%</i>	<i>4,8%</i>	<i>3,8%</i>	<i>4,7%</i>	<i>4,8%</i>
<i>podjęcia dalszej nauki</i>	<i>0</i>	<i>0,003%</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0,002%</i>	<i>0,002%</i>	<i>0,005%</i>
<i>ukończenia 60/65 lat</i>	<i>1,0%</i>	<i>1,4%</i>	<i>1,4%</i>	<i>1,4%</i>	<i>1,4%</i>	<i>1,3%</i>	<i>1,9%</i>	<i>2,4%</i>
<i>nabycia praw emerytalnych lub rentowych</i>	<i>5,8%</i>	<i>4,7%</i>	<i>3,6%</i>	<i>3,0%</i>	<i>2,3%</i>	<i>2,4%</i>	<i>3,8%</i>	<i>3,6%</i>
<i>nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego</i>	<i>0,9%</i>	<i>2,9%</i>	<i>3,6%</i>	<i>3,5%</i>	<i>4,4%</i>	<i>5,8%</i>	<i>6,6%</i>	<i>8,7%</i>
<i>innych</i>	<i>7,6%</i>	<i>8,2%</i>	<i>8,3%</i>	<i>8,3%</i>	<i>7,1%</i>	<i>5,7%</i>	<i>6,8%</i>	<i>6,2%</i>

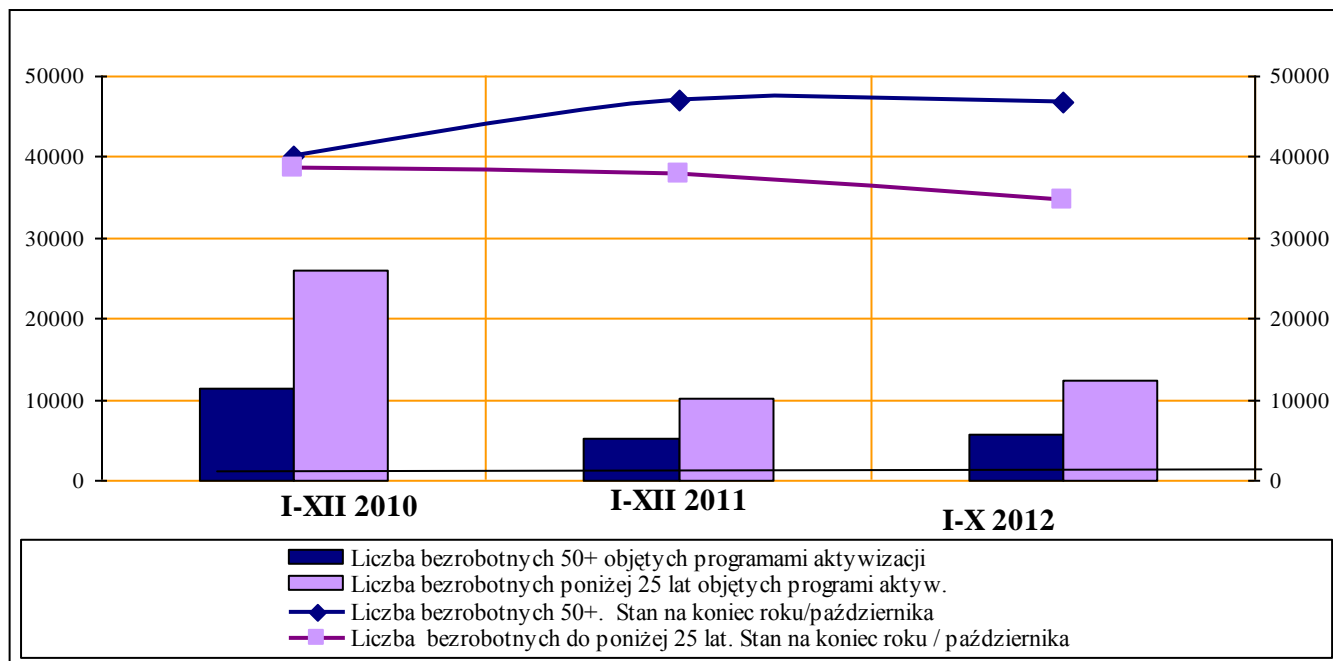
Przyjmując za rok bazowy 2005 stwierdzamy, że w strukturze „odpływu” zwiększała się zarówno liczba jak i odsetek wyłączonych z tytułu rozpoczęcia szkolenia. Tendencja wzrostowa utrzymała się do 2009 i 2010 roku, w którym udział bezrobotnych po 50 roku życia, którzy ukończyli szkolenie wynosił analogicznie 7,1% i 7,6%. Zdecydowany wzrost widoczny jest na poziomie liczb bezwzględnych (w 2005 r. szkolenia rozpoczęło 1,3 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia, w 2010 roku odpowiednio 3,7 tys. osób). W ostatnich dwóch latach obserwujemy spadek udziału osób 50+ zarówno w szkoleniach jak i w innych aktywnych programach rynku pracy.

Wyszczególnienie	Lata	Liczba bezrobotnych objętych aktywnymi programami rynku pracy					
		w tym					
		Bezrobotni do 25 roku życia			Bezrobotni powyżej 50 roku życia		
		Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
1. Liczba bezrobotnych, którzy podjęli pracę subsydiowaną	2009	3 555	1 594	1 961	2 145	792	1 353
	2010	4 515	1 948	2 567	2 891	1 099	1 792
	2011	1 864	845	1 019	1 395	565	830
W tym wyłączeni z tytułu:							
- prac interwencyjnych	2009	655	424	231	363	151	212
	2010	635	386	249	388	196	192
	2011	298	185	113	271	132	139
- robót publicznych	2009	388	179	209	946	304	642
	2010	646	291	355	1 368	468	900
	2011	176	86	90	518	199	319
- rozpoczęcia działalności gospodarczej	2009	1 126	386	740	445	182	263
	2010	1 421	497	924	592	248	344
	2011	400	143	257	232	94	138
- w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	2009	1 366	596	770	302	115	187
	2010	1 793	767	1 026	507	172	335
	2011	962	413	549	318	112	206
2. Liczba bezrobotnych, którzy podjęli szkolenie	2009	5 314	1 873	3 441	2 939	1 444	1 495
	2010	4 828	1 777	3 051	3 679	1 866	1 813
	2011	1 612	569	1 043	1 045	462	583
3. Liczba bezrobotnych, którzy podjęli staż	2009	16 283	12 197	4 086	837	566	271
	2010	16 049	11 727	4 322	2 549	1 777	772
	2011	6 355	4 597	1 758	987	719	268
4. Liczba bezrobotnych, którzy rozpoczęli przygotowanie miejsca pracy	2009	155	110	45	91	72	19
	2010	103	51	52	14	9	5
	2011	34	12	22	18	10	8
5. Liczba bezrobotnych, którzy rozpoczęli prace społecznie użytecznej	2009	268	200	68	2 145	765	1 380
	2010	396	262	134	2 125	736	1 389
	2011	238	146	92	1 697	584	1 113

Porównując sytuację rynkową bezrobotnych poniżej 25 roku życia oraz osób powyżej 50 roku życia, które zostały określone jako osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy można zauważyć, że status grupy osób starszych uległ niekorzystnym zmianom. Analizując trzy pełne ostatnie lata stwierdzamy, że liczba osób po 50 roku życia, które uczestniczyły w aktywnych formach rynku pracy jest znacznie mniejsza od liczby młodych bezrobotnych. W latach 2009 – 2011 z różnych form aktywizacji zawodowej skorzystało 30,8 tys. osób starszych oraz 71,4 tys. osób z najmłodszej grupy wiekowej. Ważnym aspektem jest liczba bezrobotnych, która jest znacznie większa wśród populacji 50+, ich liczba w końcu 2011 roku wynosiła 44,2 tys. (liczba bezrobotnych do 25 roku życia z końcem 2011 roku wynosiła 34,5 tys.). Analizując dane z bieżącego roku można stwierdzić, że sytuacja osób 50+ na pewno nie ulegnie poprawie. Od stycznia do października 2012 roku ponad 12,3 tys. osób

w wieku do 25 roku życia uczestniczyło w aktywnych formach rynku pracy i tylko 5, 6 tys. z grupy 50+.

Udział w aktywnych formach przeciwdziałaniu bezrobociu osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz do 25 roku życia z uwzględnieniem różnicy w liczbie bezrobotnych.

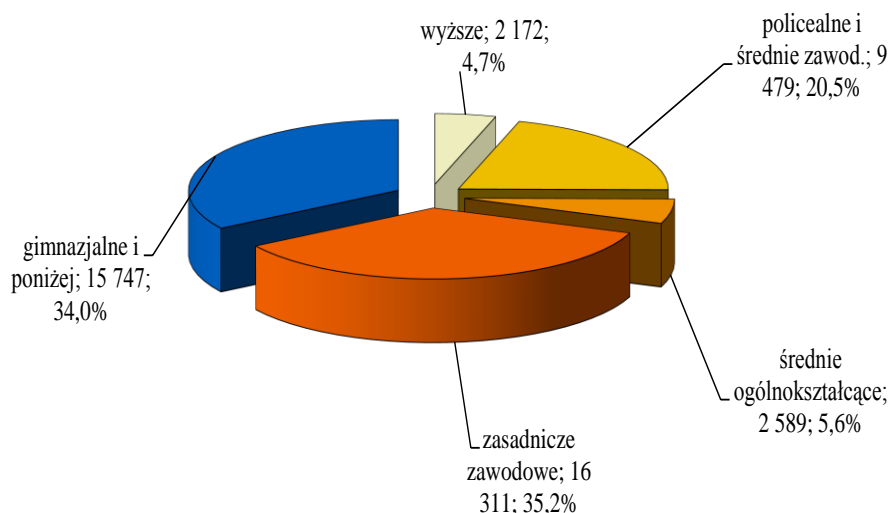
W pewnym uproszczeniu oznacza to, że co trzeci bezrobotny poniżej 25 roku życia i tylko co ósmy bezrobotny powyżej 50 roku życia zarejestrowany na terenie województwa śląskiego skorzystał z zatrudnienia subsydiowanego lub szkolenia, stażu lub innej formy aktywizacji zawodowej. Podobne tendencje obserwowane były we wcześniejszych latach sprawozdawczych.

3 Struktura bezrobocia rejestrowanego

Wykształcenie, doświadczenie zawodowe i czas pozostawania bez pracy stanowią główne determinanty szans rynkowych, zwłaszcza wśród populacji 50+. Im wyższe kompetencje kapitału ludzkiego tym większe szanse na utrzymanie zatrudnienia osób starszych lub znalezienie pracy dla bezrobotnych. Dane statystyczne pozyskiwane w cyklach kwartalnych pozwalają na analizę struktury wykształcenia, stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy bezrobotnych z przedziału 50 lat i więcej zarejestrowanych w województwie śląskim.

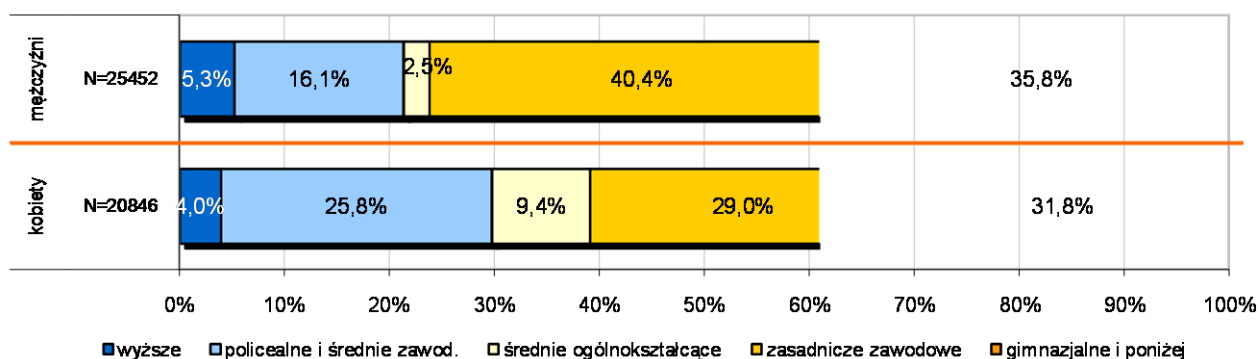
Analizując sytuację osób powyżej 50 roku życia na śląskim rynku pracy według stanu na koniec III kwartału br. warto zauważyć, iż ich możliwości zatrudnieniowe często ograniczał niski poziom wykształcenia. W tej kategorii osób aż 30% posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej, zasadnicze zawodowe 31,1%, policealne i średnie zawodowe 21,1%, średnie ogólnokształcące oraz wyższe odpowiednio: 14,1% oraz 7%.

Struktura bezrobocia według poziomu wykształcenia wśród osób z grupy 50+.
Stan 30.09.2012 r.

Jak można zauważyć, wśród bezrobotnych osób starszych dominują zarejestrowani o najniższym wykształceniu. Podobnie jest w przypadku innych grup wiekowych bezrobotnych. Należy jednak zauważyć, że kobiety z populacji 50+ z wyższym wykształceniem lepiej radzą sobie na rynku pracy. Ich udział wśród ogółu bezrobotnych w tej grupie wiekowej był najniższy i na koniec III kw. 2012 r. wyniósł 1,8%, a udział mężczyzn 2,9%.

Bezrobotne kobiety i mężczyźni w wieku 50+ ze względu na wykształcenie
– stan na koniec III kwartału 2012r.

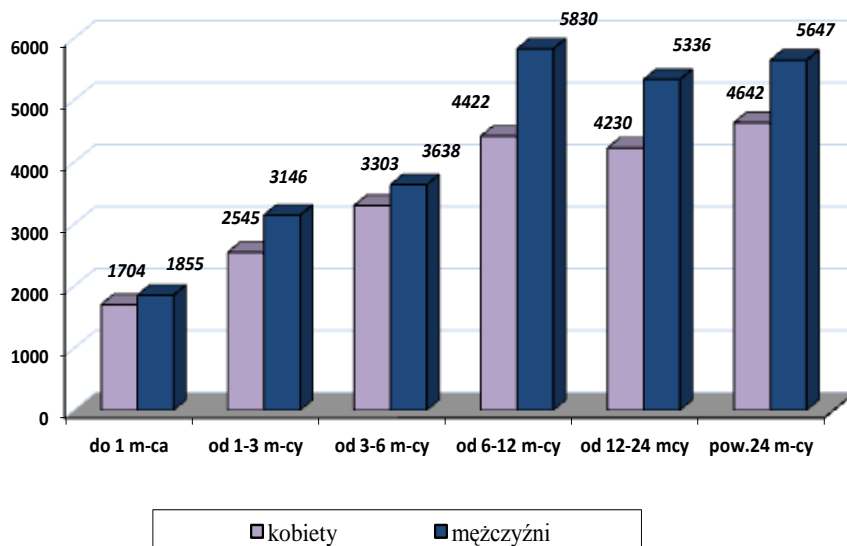

Równie silną zmienną kształtującą pozycję rynkową oprócz wykształcenia jest czas pozostawania bez pracy, rozumiany jako czas oczekiwania na pracę. Generalnie bezrobotnych w populacji 50+ charakteryzuje długotrwałe bezrobocie. Porównując z końcem ubiegłego roku rośnie liczba bezrobotnych osób 50+, którzy bez zatrudnienia pozostają nieprzerwanie ponad 24 miesiące. Według stanu na 30 września br. wśród bezrobotnych powyżej 50 roku

życia ci piąty pozostawał bez zatrudnienia ponad 2 lata (22%; w końcu grudnia 2011 roku ten udział wynosił odpowiednio 19,2%).

Struktura bezrobocia według czasu pozostawania bez pracy wśród osób z grupy 50+ z podziałem na płeć - stan na koniec III kwartału 2012r.

Porównując udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu zarejestrowanych oraz kategorii osób młodych (do 25 lat), efekt starszego wieku jest widoczny. Chociaż długookresowe bezrobocie charakterystyczne jest również dla ogółu bezrobotnych, to jednak osoby z grupy 50+ dotyka w większym stopniu.

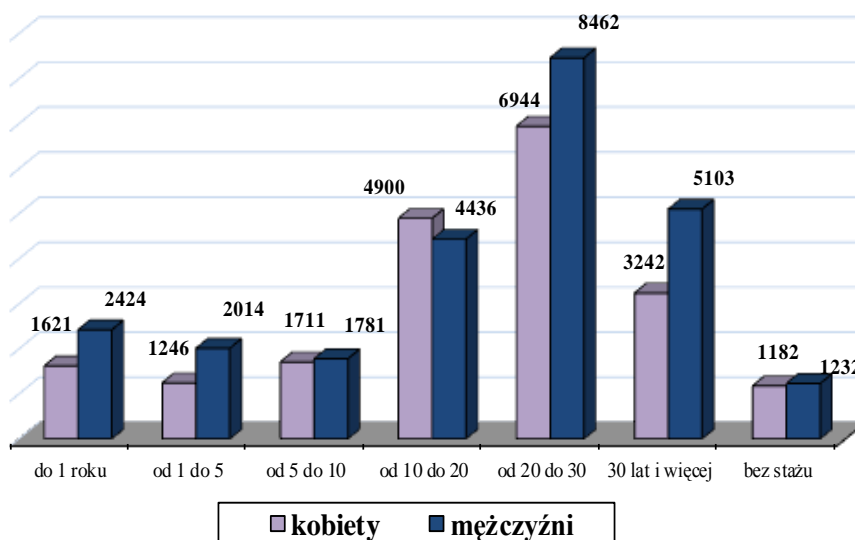
Czas pozostawania bez pracy wybranych kategorii bezrobotnych – stan na koniec III kwartału 2012 r.

Czas pozostawania bez pracy (nieprzerwanie, w miesiącach)	Bezrobotni ogółem =100%	% udział w danej kategorii, wyodrębnionej ze względu na czas pozostawania bez pracy		
		Bezrobotni w wieku od 18 do 24 lat	Bezrobotni od 25 do 49 lat	Bezrobotni powyżej 50 roku życia
Do 1 miesiąca	25 626	34,3%	51,8%	13,9%
Od 1-3 miesięcy	33 319	25,2%	57,7%	17,1%
Od 3 do 6 miesięcy	29 589	18,1%	58,4%	23,5%
Od 6-12 miesięcy	42 287	14,9%	60,9%	24,2%
Od 12 do 24 miesięcy	34 332	11,8%	60,3%	27,9%
24 miesiące i więcej	26 986	5,7%	56,2%	38,1%
Bezrobotni z wykształceniem wyższym	Bezrobotni ogółem =100%	Bezrobotni w wieku od 18 do 24 lat	Bezrobotni od 25 do 49 lat	Bezrobotni powyżej 50 roku życia
	24 066	12,4%	78,6%	9,0%
Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej	52 451	17,6%	52,4%	30,0%

Jak wynika z prezentowanych danych na koniec III kwartału 2012 roku, wśród bezrobotnych pozostających bez zatrudnienia nieprzerwanie od 12 do 24 miesięcy bezrobotni powyżej 50 roku życia to 27,9%. Wśród bezrobotnych pozostających w rejestrach nieprzerwanie powyżej dwóch lat (24 miesięcy), osoby z grupy 50 + stanowiły aż 38,1%. W przypadku bezrobotnych poniżej 25 roku życia tendencja jest odwrotna – dominuje krótszy czas oczekiwania na pracę, co po części związane jest z posiadanymi kwalifikacjami oraz większą skalą aktywizacji zawodowej (np. staże, szkolenia). Nie bez wpływu jest fakt, że najmłodsi zarejestrowani nie zdążyli jeszcze nabyć „stażu na bezrobociu”. Występuje ścisła korelacja wieku bezrobotnych i zmiennej wykształcenia; w subpopulacji bezrobotnych legitymujących się wykształceniem gimnazjalnym lub niższym aż 30% to bezrobotni z grupy 50+.

W równym stopniu co wykształcenie, ważnym aspektem w poszukiwaniu pracy jest staż pracy. Optymalną sytuacją dla bezrobotnych jest połączenie wykształcenia z doświadczeniem zawodowym. Połączenie tych dwóch aspektów wzmacnia pozycję bezrobotnych – potencjalnych pracobiorców na rynku pracy.

***Bezrobotni z grupy 50+ według posiadanego stażu pracy
z podziałem na płeć - stan na koniec III kwartału 2012r.***

W województwie śląskim na koniec III kwartału największą liczbę w grupie 50+ odnotowano wśród bezrobotnych, których staż pracy wyniósł od 20 do 30 lat. Zdecydowanie w tym przedziale wyróżniają się mężczyźni – na koniec września 2012 r. ich liczba wyniosła 8,5 tys., a zarejestrowanych kobiet było ponad 6,9 tys. Jak wynika z danych aż 56,8 % bezrobotnych kobiet oraz 50,7 % mężczyzn posiada dłużej niż 10 lat stażu pracy. Najmniej liczną grupą byli bezrobotni bez żadnego doświadczenia zawodowego – na koniec III kwartału br. odnotowano ok. 1,2 tys. zarówno kobiet jak i mężczyzn.

4 Aktywność zawodowa osób 50+ w województwie śląskim

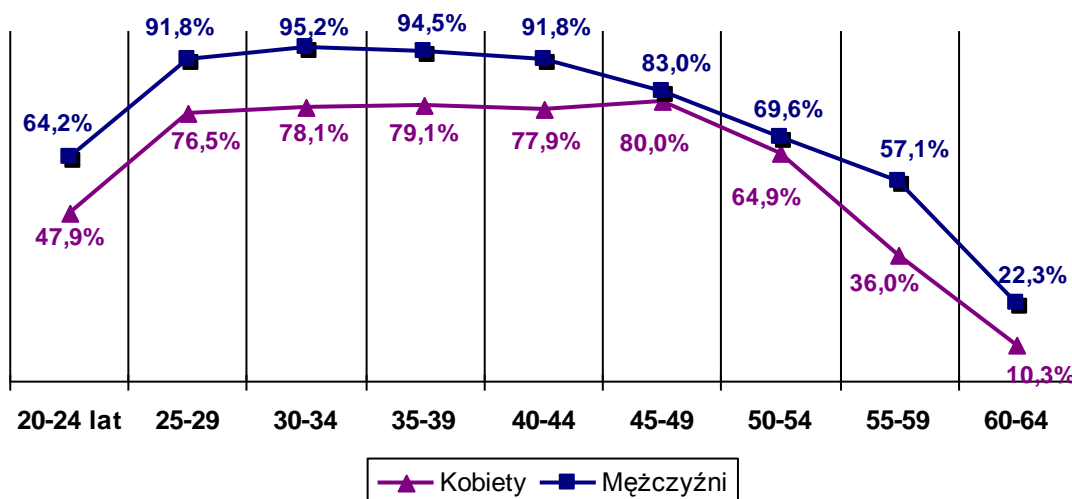
Przejrzysty obraz sytuacji osób 50+ na rynku pracy, pokazuje analiza wysokości wskaźnika zatrudnienia⁴ w tej grupie.

Wysokość wskaźnika zatrudnienia według danych za I kwartał 2012 roku w przedziałach wiekowych 50 – 54 lata i 55-59 lat przedstawiała się następująco: w przedziale 50-54 lata wynosił 61,6%, ale już wśród osób w wieku 55 – 59 lat tylko 42,7%. Dla porównania warto wspomnieć, że w „młodszych” przedziałach wiekowych, np. wśród osób w wieku od 40 do 44 lat analogiczny wskaźnik kształtuje się na poziomie 80,4%.

Ze względu na dłuższy czas pracy, wśród mężczyzn w przedziale wiekowym od 50 do 54 lat wskaźnik zatrudnienia wynosi 65,2%, a w zbiorowości mężczyzn od 55 do 59 lat przyjmuje wartość 53,3%.

Aktywność zatrudnieniowa kobiet jest znacznie niższa. Dla kobiet z przedziału wiekowego od 50 do 54 lat wskaźnik zatrudnienia kształtuje się na poziomie 57,7%, a w zbiorowości pań w wieku od 55 lat do 59 roku życia wynosi już tylko 33%.

Aktywność zawodowa kobiet i mężczyzn. Stan w I kwartale 2012r.

W momencie opracowywania informacji szczegółowe dane o sytuacji w II kwartale 2012 roku w województwie śląskim były jeszcze niedostępne. Można jednak wnioskować, że wysokość wskaźnika zatrudnienia dla ogółu mieszkańców województwa śląskiego w wieku powyżej 15 lat w poszczególnych kwartałach pozostaje stabilna, tendencja spadkowa na granicy błędu statystycznego (przy założeniu, że tak jak w latach wcześniejszych wskaźnik zatrudnienia w II kwartale 2012 r. będzie wyższy od notowanego w I kwartale).

W Polsce w 2011 r. wskaźnik zatrudnienia w przedziale wiekowym 50 – 59/64 wynosił 48,4%, a w państwach Unii Europejskiej średnio 57,5%.

⁴ Źródło: Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, I kwartał 2012 r. Urząd Statystyczny w Katowicach.

Aktywność zawodowa w osób powyżej 50 roku życia w krajach europejskich. Lata 2005-2011.

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Unia Europejska 27 państw	53,3	54,4	55,6	56,5	56,5	56,7	57,5
Szwecja	74,1	74,4	74,8	75,0	74,7	75,4	77,2
Niemcy	56,3	58,5	61,3	63,3	64,9	66,3	68,2
Dania	67,6	68,7	67,2	67,8	67,1	66,6	67,2
W. Brytania	64,5	64,9	65,1	65,5	65,1	64,8	65,1
Finlandia	62,6	63,9	64,2	65,4	64,1	64,4	65,1
Holandia	57,5	58,8	61,3	63,2	64,6	63,2	64,6
Estonia	64,1	67,3	69,3	69,5	65,9	61,1	64,6
Cypr	60,2	61,6	64,1	63,7	64,0	64,2	63,3
Litwa	58,8	59,1	62,8	61,9	59,7	57,9	60,4
Łotwa	58,6	63,0	66,3	67,5	60,9	56,7	59,9
Czechy	58,3	58,8	59,4	60,6	59,4	58,4	59,0
Austria	47,2	50,9	53,5	55,4	55,2	57,0	57,1
Irlandia	58,8	60,2	60,8	60,7	58,1	57,0	56,5
Portugalia	58,8	59,0	59,1	59,3	58,3	58,6	56,2
Francja	53,6	53,2	53,2	53,2	53,4	53,9	54,8
Słowacja	48,8	50,5	52,2	55,0	53,8	53,5	54,7
Luksemburg	47,6	48,9	48,5	50,4	52,8	53,3	53,7
Bułgaria	46,6	50,3	53,3	55,9	55,6	52,5	52,8
Hiszpania	51,4	52,4	53,4	54,0	52,3	52,1	52,5
Belgia	45,7	45,7	48,0	48,0	49,1	50,9	51,6
Włochy	43,7	45,1	46,5	47,3	47,8	48,4	49,6
Rumunia	49,6	51,5	51,0	52,2	51,6	50,4	49,2
Grecja	50,5	51,2	51,5	52,0	51,7	51,3	48,6
Polska	40,0	41,5	43,4	45,5	46,0	47,0	48,4
Węgry	47,1	47,9	47,6	46,5	46,2	46,8	47,2
Słowenia	47,4	49,1	49,1	49,8	51,7	50,5	46,8
Malta	40,1	38,3	37,9	38,7	38,2	40,2	40,0

Biorąc pod uwagę wszystkie państwa członkowskie UE wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 50-59/64 lata w Polsce od 2005 do 2009 roku był jednym z najniższych (niższą wartość zanotowano jedynie na Malcie) i kształtował się na poziomie od 40% do 46% oraz był dużo niższy od średniej dla 27 państw UE.

Na przestrzeni ostatnich lat w krajach europejskich aktywność zawodowa osób 50+ sukcesywnie rosła, podczas gdy w Polsce odnotowywano dynamiczny spadek, co prowadziło do narastania dystansu do UE pod tym względem.

W roku 2005 Polska zajmowała ostatnie tj. 27 miejsce pod względem wysokości wskaźnika zatrudnienia wśród osób w wieku od 50 do 64 lat (40%). W roku 2011 wskaźnik ten wzrósł do poziomu 48,4%, ale nadal Polska usytuowana jest w końcu rankingu względem innych krajów UE.

Podsumowanie

Osoby powyżej 50 roku życia znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy – w stosunkowo bliskiej perspektywie mają przejść na emeryturę, a ze względu na wiek mają problemy ze znalezieniem czy zmianą pracy. Z danych statystycznych wynika, że osoby z grupy 50+ stanowią znaczący odsetek wśród osób bezrobotnych. Często są to długotrwale bezrobotni, o niskiej aktywności zawodowej i niskiej motywacji do nabywania nowych umiejętności. Pracodawcy w dalszym ciągu wolą zatrudniać osoby młode uznając, że dysponują one większym potencjałem i motywacją do pracy.

Przedwczesna dezaktywacja zawodowa jest coraz istotniejszym problemem wymagającym skutecznych interwencji na regionalnym i krajowym rynku pracy. Ważnym wyzwaniem jest wypracowanie odpowiednich rozwiązań mających na celu promowanie aktywnego starzenia się, zapobieganie przedwczesnemu wycofywaniu się z rynku pracy oraz zwiększanie zdolności pracodawców do zatrudnienia starszych pracowników.

Nie ma znaczących różnic w ocenie starszych i młodszych pracowników. Pracodawcy najwyżej oceniają lojalność, przywiązanie do firmy osób w wieku 50+ i ich dyspozycyjność, najniżej – zdolność przystosowania się do zmian. Na podstawie różnych badań pracodawcy pozytywnie wśród zalet starszych pracowników wymieniają: lojalność i dyspozycyjność, szacunek dla pracy doświadczenie (zawodowe i życiowe).

W województwie śląskim osoby 50+ są mało aktywne na rynku pracy. W końcu września 2012 r. w województwie śląskim zarejestrowanych było prawie 46,3 tys. bezrobotnych powyżej 50. roku życia, co stanowiło 24,1% ogółu zaewidencjonowanych. Oznacza to, że w regionie co czwarty bezrobotny ukończył 50 rok życia.

Na możliwości zatrudnieniowe bezrobotnych powyżej 50 roku życia często wpływa niski poziom wykształcenia. W kategorii bezrobotnych 50+ aż 30% posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej zaś wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 31,1%. Kolejną barierą do odniesienia sukcesu na rynku pracy wśród osób z grupy wiekowej 50+ jest długoterminowe bezrobocie. Wśród bezrobotnych z tej grupy 22,2% pozostaje bez zatrudnienia nieprzerwanie ponad 24 miesiące, zaś a 20,7% szuka pracy przez okres od 12 do 24 miesięcy. W subpopulacji ogółu bezrobotnych pozostających bez pracy nieprzerwanie ponad 24 miesiące, bezrobotni kwalifikujący się do kategorii 50+ stanowią 38,1%. Wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych przez okresom 12-24 miesięcy stanowią oni odpowiednio 27,9%.

***Bezrobotni 50+ w województwie śląskim na tle kraju na koniec III kwartału 2011 i 2012 r.
Dane uszeregowano malejąco wg kolumny 5.***

Województwa	Bezrobotni 50+		Wzrost bezrobotnych 50+ w stosunku do 30.09.2011r.	
	30.09.2011	30.09.2012	w liczbach bezwzględnych	Dynamika 30.09.2011 r. =100
POLSKA	407 927	445 416	37 489	9,2%
Wielkopolskie	24 140	27 512	3 372	14,0%
Małopolskie	24 351	27 545	3 194	13,1%
Śląskie	41 153	46 298	5 145	12,5%
Łódzkie	33 604	37 277	3 673	10,9%
Kujawsko-Pomorskie	24 955	27 425	2 470	9,9%
Mazowieckie	56 963	62 567	5 604	9,8%
Podkarpackie	22 434	24 530	2 096	9,3%
Lubuskie	13 063	14 254	1 191	9,1%
Opolskie	11 417	12 398	981	8,6%
Pomorskie	21 676	23 262	1 586	7,3%
Dolnośląskie	37 418	40 056	2 638	7,1%
Świętokrzyskie	15 701	16 781	1 080	6,9%
Lubelskie	20 466	21 769	1 303	6,4%
Warmińsko-Mazurskie	20 386	21 637	1 251	6,1%
Zachodniopomorskie	26 017	27 271	1 254	4,8%
Podlaskie	14 183	14 834	651	4,6%

W ujęciu rocznym w województwie śląskim obserwujemy wzrost bezrobotnych powyżej 50 roku życia o ponad 5,1 tys. Na tle innych województw większy wzrost bezrobotnych 50+ w liczbie bezwzględnej obserwujemy tylko w woj. mazowieckim (o 5,6 tys. osób). Wysoka jest także dynamika wzrostu bezrobotnych 50+, która na koniec września 2012 r. osiągnęła poziom 12,5%. Na tle kraju wyższy poziom wzrostu obserwujemy tylko w województwie wielkopolskim (14,0%) i woj. małopolskim.

Należy pamiętać, że aktywność zawodowa osób z najstarszych przedziałów wiekowych, zarówno w Polsce jak i w województwie śląskim, należy do najniższej w Europie.

Podstawę dla działań z zakresu integracji społecznej, aktywizacji zawodowej i edukacji osób 50+ stanowi ustawa o promocji zatrudnienia z 20 kwietnia 2004 r. Zadania określone w ustawie są realizowane przez państwo na podstawie opracowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Krajowego Planu Działania na Rzecz Zatrudnienia. Na poziomie regionalnym to samorząd województwa śląskiego przygotowuje regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia, w którym wyróżnia osoby z grupy 50+ (pracujących, bezrobotnych, biernych oraz nieaktywnych zawodowo) jako beneficjenta o szczególnych potrzebach.

Opracowała: Regina – Borowiec Dutka, Obserwatorium Rynku Pracy